

תורה של גבורה

שיחת הרה"ג זלמן ברוך מלמד לפרשת נשא

עם ישראל – נושא השכינה בעולם • גדרי מצוות התשובה והיודוי • הסבר
המנחת חינוך • הסבר הרב רבינוביץ' • התמודדויות מתוך הדרך • קדושת
שמשון – קדושה של גבורה • דברי הרב בשבח התעמלות הגוף • ראיית
הקדושה גם בחול • תורה של גבורה • השימוש ביצר הרע לעבודת ה'

עם ישראל נושא השכינה בעולם

עברנו את חג השבועות ואחר כך שבת קודש, "מעלין בקודש". גם בשבת אנחנו עולים ממדרגה למדרגה, וזמן המנחה של שבת, זמן מיוחד של רעווא דרעווין, יש עלייה גדולה מאוד. השפע הגדול של כל השבת נמשך בזמן הזה של רעווא דרעווין. כעת אנחנו בזמן של סיכום, וחושבים, איך לקחת את הגודל הזה ולהמשיך אותו לכל ימי השנה, עד לשנה הבאה לחג השבועות הבעל"ט.

אנחנו יוצאים ממעמד הר סיני לדרך, לספר במדבר. הספר מתחיל במפקד. לפני שיוצאים לדרך צריך לפקוד את כולם, לדעת מי ומי ההולכים. לכל אחד יש השם והייחודיות שלו, וכולם ביחד עם אחד. אחר כך מתואר סדר ההליכה, איך הולכים מסביב למשכן, מי הולך בראש, מי המאסף ומי הולך בצדדים. התורה מסדרת לנו את הסדר האלוקי. כשעם ישראל הולך, הופעת השכינה הולכת ומתגלה. עם

ישראל נושא את השכינה בעולם הזה, והמשכן שבו שורה השכינה - במרכזו. יש תפקידים מיוחדים לשבט לוי. התורה כותבת מי נושא את ארון הקודש, את המנורה, את היריעות ואת המשכן עצמו. לכל אחד יש התפקיד שלו, וכל אחד צריך לשמוח במה שמוטל עליו.

יש כאן הדרכה חשובה מאוד שתמיד אדם צריך להיות שמח בחלקו, שמח במה שמעסיק אותו עכשיו, מהמקום שבו הוא נמצא, מהכוחות שלו וממחשבה איך מוציא את הכוחות שלו מן הכוח אל הפועל. לא כל הזמן להשוות את עצמו לאחרים, אלא לדעת שהקב"ה נתן לו את התפקיד הזה עם הכוחות האלה, צריך למצות אותם ולהוציא אותם מן הכוח אל הפועל הכי טוב שאפשר. כך מבחינת הכוחות של האדם, וכך מבחינת המקום. המקום גם במובן רוחני, כל אחד צריך להיות מרוצה מהמקום הרוחני שלו ואותו צריך למצות עד תום. גם במקום בפועל, אם יש קורונה והקב"ה אומר לנו להיות בבית, אנחנו צריכים לראות מה התפקיד שלנו עכשיו בבית. כל שעה שאדם נמצא, בכל מצב שאדם נמצא, אדם צריך לחשוב, זה המצב שבו הקב"ה העמיד אותי כאן, והוא רוצה שאני במקום הזה, וביכולות שלי, אעשה את הדברים בצורה הטובה ביותר. זו הדרכה שאנחנו מקבלים מתחילת ספר במדבר.

מיד יש עוד הדרכה – סדר המחנות במדבר. ישנן שלוש מחנות ולכל מחנה יש המדרגה שלו: מחנה שכינה - אסור לטמאים, מחנה לוייה - מותר לטמאי מתים אבל לא זבים ומצורעים. ומחנה ישראל - זבים יכולים להיות אבל מצורעים צריכים לצאת לגמרי מחוץ למחנה. כל מחנה לפי המדרגה שלו.

גדרי מצוות התשובה והוידוי

ואז אנו מצווים בפרשת הוידוי:

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל חַטָּאת הָאֵדָם לְמַעַל מֵעַל בְּה' וְאִשְׁמָה הִנָּפֵשׁ הַהוּא: וְהִתְוַדּוּ אֶת חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ (במדבר ה, ה-ז).

יש דיון רחב בהבנת דברי הרמב"ם במצוות התשובה והוידוי. מדברי הרמב"ם משמע שהמצווה היא רק להתוודות, ולא לשוב בתשובה. 'המנחת חינוך' (מצווה שס"ד) דן בזה בהרחבה, שאם אדם לא שב בתשובה הוא לא יכול להתוודות כי המצווה היא להתוודות בפה, ווידוי בפה ללא הלב כמובן לא שייך. על כן וודאי שמדובר לפי הרמב"ם במי ששב בתשובה, ואת לשון הרמב"ם אפשר להסביר שהמצווה היא כשאדם שב בתשובה – שיתוודה. המנחת חינוך מביא ראיה מהמכילתא שהמצווה להתוודות היא גם בחוץ לארץ, והמכילתא מביא מקור "וְהִתְוַדּוּ אֶת עֲוֹנֵיכֶם וְאֶת עֲוֹן אֲבֹתֵיכֶם" (ויקרא כו, מ), כלומר עוון אבותם כשגורשו מן הארץ, ולכאורה למה צריך ריבוי מיוחד על הוידוי, הרי כבר כתוב שהתשובה תהיה גם בחוץ לארץ: "וְהִשְׁבַּתְּ אֶל לְבָבְךָ בְּכָל הַגּוֹיִם" (דברים ל, א)? אלא מוכח מדברי המכילתא שמצוות הוידוי היא לעצמה, ולכן צריך פסוק מיוחד.

הסבר המנחת חינוך לגדר מצוות התשובה והוידוי

יוצא לפי המנחת חינוך, שאלה מעניינת. קודם שאדם שב בתשובה הוא לא חייב להתוודות, כי בלי תשובה אי אפשר להתוודות. עכשיו, נגיד שהאדם שב בתשובה ממצוות עשה, כמו אי הנחת תפילין, ולא מתוודה, אז מצד אחד הוא תיקן את מצוות התפילין, ומצד שני הוא עובר על איסור אחר שכן הוא מבטל מצוות עשה של וידוי, זה הגיוני, אדם שב בתשובה מזה שלא הניח תפילין, אבל מבטל מצוות עשה של וידוי - זה נראה דבר לא מובן. אמנם נכון שאם הוא חזר בתשובה מכרת או ממיתות בית דין אז ודאי שהתשובה הועילה לו, שאמנם הוא תיקן עבירה חמורה וגם אם הוא לא התוודה, אז הוא עובר באיסור קטן יותר, כי זה איסור ביטול עשה. על כל פנים, המנחת חינוך דן בהרחבה רבה בשאלה הזו. בסוף הוא מגיע לידי מסקנה מחודשת, שתשובה זו לא מצוות עשה רגילה ככל מצוות עשה כתפילין, ציצית וכדומה, אלא היא כמו מצוות עשה של גירושין. הרי אין מצווה לגרש אישה, אבל התורה אומרת איך מגרשים ואם אתה עושה כסדר הזה של גירושין אז באמת האישה הזאת מגורשת ומשוחררת מבעלה. התורה מסדרת לנו את הסדרים הנכונים.

כך יש גם מצוות עשה של מקח וממכר, התורה אומרת לנו שאם עשית מעשה קניין כמו שהתורה קבעה מיד אל יד וכדומה - מתקיים הקניין, או מצוות טהרה מטומאה, אדם שנטמא אם עושה את הפעולות האלה - נהיה טהור, ולזה קוראים מצווה. זה הסדר של העשייה. לא בדיוק שאדם קיים מצוות עשה, אלא מה סדר המעשים שצריך לעשות. זאת אומרת שאם אדם חטא ושב בתשובה, התורה אומרת לו שסדר התשובה הוא שצריך גם להתוודות, ואם עשית את הפעולות האלה של התשובה והוידוי - נסלח לך. האדם יוצא מהמצב הקודם של אדם שחטא ועכשיו נסלח לו, כיוון שהוא שב בתשובה באופן הנכון והמדויק. זה חידוש מאוד גדול. לא מצינו את הדבר הזה במקום אחר, שכל עניינה של התשובה הוא לא מצווה אלא מציאות, שאם אדם עשה פעולות כאלה וכאלה נחשב שהוא שב בתשובה.

הסבר הרב רבינוביץ' על הרמב"ם בגדר מצוות התשובה

אני רוצה להביא לפניכם דברים לזכרו של הרב נחום רבינוביץ' זצ"ל בביאור דברי הרמב"ם. הרמב"ם בפתיחה להלכות תשובה כותב:

מצוות עשה אחת, והוא שישוב החוטא מחטאו לפני ה' ויתוודה.

הרמב"ם מזכיר שתי מצוות: שישוב החוטא לפני ה', ויתוודה, אבל במניין המצוות בהקדמה למשנה תורה, הרמב"ם כותב:

להתוודות לפני ה', שנאמר: "והתוודו את חטאתם אשר חטאו".

גם בספר המצוות כותב:

הציווי שנצטוונו להתוודות על החטאים אשר חטאנו לפניו יתעלה ואת שנשוב מהם.

כלומר, כאמור, משמע מהרמב"ם בספר המצוות שיש רק מצוות וידוי, הרמב"ם לא מזכיר תשובה כלל, הוא רק מזכיר שנצטוונו להתוודות כשנשוב. וכן הוא כתב בהקדמה לספר המצוות שיש שם מניין של המצוות:

מצוות עשה להתוודות לפני ה', שנאמר: "והתוודו את חטאתם אשר חטאו.

אז איך נבין את הרמב"ם, האם יש רק מצוות וידוי, והתשובה איננה מצווה לפי שיטת הרמב"ם, או שניהם יחד זו מצווה אחת.

אומר הרב רבינוביץ שוודאי שהתשובה והוידוי זו מצווה אחת, ויש שיטה לרמב"ם בספר המצוות שכל מצווה שהוא מונה, זה בהתאם ללשון הפסוק. הפסוק מדבר בלשון של וידוי אז לכן הרמב"ם מזכיר זאת בצורה כזאת, אבל ברור שהכתוב מתייחס לפן אחד במצווה ותוכן המצווה הוא מקיף יותר. לכן בספר המצוות שעיקר כוונתו למנות המצוות מתוך הכתובים, והרמב"ם מדקדק מה כתוב בכתובים, כתב מצוות וידוי דברים, ובהלכות תשובה שבא לבאר את נושא התשובה בכללותו שינה בלשונו להדגיש את תוכן המצווה, איך מופיעה בפועל, ולכן כתב שישוב החוטא מחטאו ויתוודה, שהמצווה השלמה היא גם תשובה וגם וידוי.

אני רוצה להתבונן בדבר. הרי דברי הרב נחום רבינוביץ' מוכרחים. התורה הזכירה פרט מהמצווה ולא התכוונה שהפרט הזה הוא כל המצווה, אלא שזה הביטוי של המצווה. המצווה בשלמותה היא לשוב ולהתוודות. להתוודות בלי לשוב בלתי אפשרי בכלל. שמא תאמר שאפשר לשוב בלי להתוודות, שהרי על פי הגמרא אם אדם אומר לאשה שמכירה אותו כרשע, אני מקדש אותך על מנת שאני צדיק, זאת אומרת הוא מבטיח שהוא מעכשיו צדיק, אף שהוא לא התוודה, אנחנו חוששים לקידושין כי אולי הוא שב עכשיו בליבו. יוצא שבתשובה בלבד בלי הוידוי כבר האדם הפך לצדיק, אז יוצא שתשובה זה דבר בפני עצמו, גם בלי הוידוי!

מקרה הפוך: אדם חטא לחברו ופגע בו פגיעה מאוד מעליבה, והוא מתחרט ומצטער והחליט שהוא לא יחזור ויעשה את זה יותר, והוא לא אמר לחברו שום דבר ולא ביקש סליחה, איזו משמעות יש לתשובה הזאת. בעברות שבין אדם לחברו פשוט לנו שאם אדם לא שב, וביקש מחברו סליחה - זו לא סליחה. תשובה

זה עם וידוי. בלי וידוי אין כאן השלמה של התשובה. אז לכאורה אם בין אדם לחברו זה לא שייך, אז גם כלפי שמיא אותו הדבר, אדם חטא לריבונו של עולם והוא מצטער שחטא, אם לא מבקש סליחה, לא גמר את התשובה. זאת אומרת, הווידוי הוא התשובה השלמה, אי אפשר להפריד אותם זה מזה. ההסתכלות השלמה היא לשוב באופן מלא.

הרב רבינוביץ' מביא עוד שתי דוגמאות לדרכה של התורה, שכותבת רק את הביצוע, ומתכוונת למשהו יותר כללי. במצוות תקיעה בחצוצרות, שמופיעה בפרשת בהעלותך, הרמב"ם כותב בספר המצוות (מצווה נט):

שציוונו לתקוע בחצוצרות במקדש... וכן אנו מצווים לתקוע בחצוצרות בעתות הצורך והצרות כשנצעק לפני השם יתעלה.

הצעקה היא האמצעי. אם אנחנו צועקים, יש מצווה לתקוע בחצוצרות, הצעקה היא לא המצווה, אלא התקיעה בחצוצרות, וגם כאן הרמב"ם פשוט מצטט את התורה:

והוא אומר "וְכִי תִבְאוּ מִלְחָמָה בְּאֲרָצְכֶם... וְהִרְעַתֶּם בְּחִצְצֹרֹת" (במדבר י', ט).

התורה לא כותבת שצריך לצעוק, אלא שכאשר זועקים על הצרות יש מצווה לתקוע בחצוצרות, ומשמע שהצעקה איננה מצווה. רק כשאתה צועק וקשה לך, תתקע בחצוצרות. וכשהרמב"ם בא לכתוב מצווה זו בהלכה במשנה תורה הוא כותב:

מצוות עשה מן התורה לזעוק ולהריע בחצוצרות על כל צרה.

כאן הרמב"ם כותב שהמצווה לזעוק. המצווה היא להתפלל לפני ה', איך לבטא את זה - קח חצוצרות ותתקע, אבל המצווה היא לא רק לתקוע. אם אדם תוקע בחצוצרות והוא אדיש, הוא לא עשה כלום. אתה צריך לבטא את הזעקה לקחת חצוצרה שקולה חזק ולבטא כמה כואב לך, מה אתה מבקש. כלומר המצווה היא בעצם לפנות אל ה' כשיש צרה, ואיך לפנות - זה הפרט, זה הביצוע, הגמר מלאכה

זה החצוצרות. ההסבר של הרב רבינוביץ' מאוד הגיוני. אנחנו רואים את ההבדל בלשון של הרמב"ם, כשהוא כותב את המצווה בספר המצוות, הוא נצמד ללשון הפסוק, ומביא כמו שהתורה אמרה בדיוק לתקוע בחצוצרות, אבל פשיטא שהתורה מתכוונת לזעוק ולתקוע בחצוצרות.

נוסיף עכשיו לא מהדברים שלו, שכך גם בראש השנה. התורה אמרה רק לתקוע בשופר בראש השנה. פעם אחת כתבה "תרועה", ופעם כתבה "זכרון תרועה". זאת אומרת שעניינה של התקיעה היא להזכיר משהו, לא רק להשמיע קול. המטרה היא להיזכר לפני ריבונו של עולם. זה יום שצריך שהקב"ה יזכור אותנו לטובה, אז הקב"ה אמר לנו לתקוע בשופר, ובכך להזכיר את עצמנו לפני ריבונו של עולם. אם אנחנו תוקעים בשופר, בלי המשמעות של תקיעת השופר, לא עשינו שום דבר. אמנם להלכה המצוות לא צריכות כוונה, אז במקרה שלא הוציא את תוכן המצווה מהכוח אל הפועל, בדיעבד יש לזה ערך, אבל כמובן עניינה של המצווה זה ההבעה של תוכן מסוים.

דוגמא שלישית: יש מצווה לכהן להיטמא לקרוביו, מקרבה ראשונה. התורה לא אמרה להתאבל, היא אמרה להיטמא, זאת אומרת מצווה לטפל בנפטר לקבור אותו, אפילו שיש אחרים שיכולים לעשות את המלאכה. זה חלק מהמצווה להתאבל על אדם קרוב. כך הרמב"ם בהלכות אבלות כותב:

להתאבל על הקרובים ואפילו כהן מיטמא ומתאבל על הקרובים.

המצווה היא להתאבל עד כדי כך שכהן מיטמא לקרובים שלו כחלק מהמצווה להתאבל. הרב רבינוביץ' נותן לנו שלוש דוגמאות לכך, שהתורה כתבה לפעמים פרט מעשי של המצווה, וכוונתה בוודאי לתוכן הכללי של המצווה: מצווה להתאבל עד כדי כך שאפילו כהן צריך ליטמא, יש מצווה לזעוק אל ה' כאשר יש צרה, עד שהיא צריכה להיות בחצוצרות, ויש מצווה בתשובה שצריכה להתבטא בוידוי, כפי שמוזכר שבפרשה שלנו, הוידוי הוא הביטוי המשלים של התשובה.

כשהאדם מתחרט, הוא צריך להתוודות. כמו שאדם חטא לחברו, מאוד לא נעים לו לגשת לחבר, לבקש סליחה, ואם הוא מבקש סליחה באמת מעומקא דליבא

זה מאוד לא נעים ולא נוח לעשות את זה, אבל רק כך מתקנים, אי אפשר באופן אחר, כך קל וחומר כלפי שמיא, אדם שעשה עבירה בינו לבין הקב"ה, צריך להתוודות לפניו. כשאדם אומר וידוי זה לא נעים, כמו שאדם מתוודה לחבר, ככל שהוא מתוודה לאדם יותר חשוב כך פחות נעים לו. אם הוא פגע ברב הוא צריך לבוא אליו לבקש סליחה, אז זה כפל כפליים לא נעים, וכלפי שמיא כפל בלי גבול. אדם צריך להרגיש כשהוא אומר וידוי, שהוא באמת עומד לפני ה' ומגלה את ליבו, וכשאומר 'אשמנו' לא דופק סתם על הלב, אלא אומר מכל הלב.

שמעתי פעם מהרב שמחה קוק זצ"ל, שאדם אומר "אשמנו בגדנו" מעומק הלב, הקב"ה אומר לו אחר כך: "סלחתי כדברייך" - כמו שאתה מבקש מעומקא דליבא כך אני סולח.

התמודדויות מתוך הדרך וההתקדמות

התורה אומרת לנו, שכשאתה יוצא לדרך, יש בדרך קשיים. לאדם שעומד במקום אין סכנות, אם הוא יושב, עוד פחות סכנות, אך אם הוא הולך - יכול ליפול. גם בהליכה רוחנית שאדם מתקדם, יש סכנה. אם אדם עומד במקום, זו פחות סכנה. על אחת כמה וכמה כשעולים על סולם, הסכנה עוד יותר גדולה. ככל שהולכים בדרך מישורית, פחות קשה - פחות מסוכן. הליכה רוחנית במעלה ההר כשהאדם מתקדם מהר, יש סכנות יותר גדולות. צריך אדם לדעת שגם אם נופל, הוא יכול לתקן, לא לומר חס וחלילה אחטא ואשוב, אבל לדעת שגם אם נופלים יש דרך לתיקון, וגדולים בעלי תשובה. בספר הזה התורה מספרת שעם ישראל יוצא לדרך, יש התמודדויות, יש נפילות ויש דרך של תשובה שעוזרת ומתקנת.

קדושת שמשון – קדושה של גבורה

בפרשה שלנו התורה מביאה את פרשת הנזיר, ואני רוצה להרחיב בעיקר על ההפטרה שלנו, על הדמות של שמשון. מלאך ה' אומר לאשתו של מנוח שהיא עקרה: "כִּי הִנֵּן הָרָה וְיִלְדֶת בֵּן" (שופטים יג, ה) והבן הזה יהיה נזיר אלוקים, ולכן אל תשתי יין ואל תיטמאי בשום טומאה, כדי שהוא ייולד מלכתחילה בטהרה.

ואכן נולד הבן והוא נזיר אלוקים, קדוש מרחם אימו, ואנחנו פוגשים באישיות שלו את מידת הגבורה, שמשון הגיבור, לא שמשון הצדיק. במסכת סוטה (ט:י.) מוזכר שמשון בשני צדדים, מצד אחד רוח אלוקים מפעמת בו והשכינה מקשקשת לפניו כזוג, הוא זוכה לרוח הקודש, הוא קדוש, ושמנו נקרא כשם ריבונו של עולם (שם י.), כי הוא הגן על עם ישראל כמו שהקב"ה מגן על עם ישראל, דמות של מנהיגות של קדושה. ומצד שני, הגמרא שם אומרת, שמשון שהלך אחר עיניו - ניקרו את עיניו, הוא נמשך אחרי בנות פלשתים, והפסוק אומר "מה' היה הדבר", הקב"ה מוביל אותו לבנות לא יהודיות כדי להתגרות בפלישתים. יש כאן איזו מורכבות, ואנחנו מוצאים שיש מציאות כזאת של קדושה.

מה גרם לכוח הגדול של שמשון - זה שהוא היה נזיר, שלא הוריד את השערות שלו. ברגע שמורידים את מחלפות השער שלו, הכוח שלו עוזב אותו. זאת אומרת, הנזירות והכוח הפיזי הם דבר אחד. אנחנו בדרך כלל מכירים שנזיר קדוש פורש מסדר החיים הרגיל, הוא רוצה להיות אדם קדוש. יש בחינה בנזירות שהוא יותר קדוש אפילו מכהן, לכוהנים אסור לשתות יין כשהם בעבודה, אבל ענבים מותר לאכול, והנזיר אסור גם באכילת ענבים. יש בו בחינה של קדושה מיוחדת, שיא של קדושה. אם אדם רוצה להיות קדוש כמו כהן - יהיה נזיר. כמו שלכהן אסור להיטמא למתים, כך גם לנזיר אסור להיטמא למתים, יש בו איזו בחינה של כהונה, וזה מתחבר משום מה, עם הכוח הגדול.

דברי הרב בשבת חיזוק הגוף של צעירי ישראל

הרב בספר אורות דיבר על החשיבות של בריאות הגוף, וזה עורר כנגדו התמרמרות של הרבה גדולים, שכאילו נותן לגוף איזה כוח מיוחד. הרב באורות התחייה ל"ד אומר:

ההתעמלות, שצעירי ישראל עוסקים בה בארץ ישראל לחזק את גופם בשביל להיות בנים אמיצי כוח לאומה, היא משכללת את הכוח הרוחני של הצדיקים העליונים, העוסקים ביחודים של שמות הקדושים.

בהמשך הרב מביא את הפסוקים: "ודוד עשה משפט וצדקה לכל עמו", "ויואב בן צרויה על הצבא". הגמרא (בסנהדרין מט.) אומרת:

מה טעם דוד עשה משפט וצדקה לכל עמו? משום דיואב על הצבא. מה טעם יואב על הצבא? משום שדוד עושה משפט וצדקה לכל עמו.

אחד מחזק את השני. בלי יואב, דוד לא היה יכול לעשות את עבודת הקודש שלו, את הצדקה והמשפט. המקום הרוחני של דוד הוא בגלל שיואב היה בצבא, ויואב הצליח בצבא בגלל דוד שעסק בתורה. הדברים קשורים. ואומר שם הרב דברים נשגבים מאוד:

עבודת הקודש הזאת מעלה את השכינה מעלה מעלה, כעלייתה על ידי שירות ותשבחות שאמר דוד מלך ישראל בספר תהלים, אלא שעל ידי הכוונות העליונות, אז עולה הנשמה הפנימית, ועל ידי המעשים המאמצים את גוף היחידים לשם הכלל עולה הרוחניות החיצונית.

יש גוף, נפש, רוח ונשמה, אז כשאדם עוסק בקודש בכוונות העליונות - הנשמה עולה מעלה מעלה, וכשאדם מחזק את הגוף כדי שעם ישראל יהיה חזק, אז הוא מחזק את הרוחניות החיצונה, והדברים קשורים ותלויים זה בזה. עם ישראל צריך להיות עם שלם בבריאותו, לא רק עם קדוש בצד הרוחני שלו, אלא עם שלם בכל המובנים, חזק בכל הכוחות שלו, גם בכוחות הפיזיים שלו. לא כל אחד צריך להיות הכול, כמו שאומר המדרש, אלא דוד ויואב משלימים אחד את השני. יש אנשי צבא, ויש אנשי קודש, אנשי הקודש תלויים באנשי הצבא ואנשי הצבא תלויים באנשי הקודש, וביחד יש שלמות. וביחד עם ישראל מופיע בשלמותו.

דברי הרב, עוררו ביקורת ותמיהות אצל הרבה רבנים, והרב כותב לרב זריהן, רב בטבריה (מופיע באיגרות ראי"ה בחלק ד' איגרת אלף עח):

על ענין הגבורה שבאורות, הדברים מבוארים שלפי קדושתה של כנסת-ישראל, הכול הוא קדוש ונשגב לאין חקר. ושמשון שנשתבח בגבורת גופו, הוא קדוש ד' ודן את ישראל לאביהם שבשמים ונקרא על שם

הקב"ה (סוטה י.). ומתוך הצורך הגדול של התגברות הקדושה בעולם באחרית הימים על ידי כנסת ישראל, מוכרחת גם הגבורה הגופנית להתעורר ברוב כוח, ועל עובדי ה' באמת, החובה מוטלת לזכור את היסוד הפנימי של הגבורה בגבורה הקדומה ברוחניות, וכפיר האריות ששיסע שמשון הוא מכוון כנגד הארי שהרג בניהו בן יהוידע האיש חי.

בניהו בן יהוידע היה מגיבורי דוד, והוא היכה את הארי ביום השלג. אנחנו יודעים מהקבלה שהיה אדם רוחני מאוד.

והייתה כל עבודתו גבורה פנימית של קדושה בייחודי קודש נשגבים ונוראים מאד, שלא הניח כמותו לא במקדש ראשון ולא במקדש שני (ברכות יח:). וכשם שהעבודה הפנימית של קדושי עליון שבדורות כולם היא נמשכת מהשפעת קדושתו של בניהו בן יהוידע, כן כל העבודה של התגברות הגבורה הגופנית בכללות כנסת ישראל, היא נמשכת מקדושת נזיר אלקים שמשון הגיבור ע"ה.

הרב יודע להסתכל על השורשים של כל דבר ולראות את המקור. מי שהבין וגילה מהראשונים את חכמת הפנימיות היה בניהו בן יהוידע, שבה קדושי עליון עוסקים עד היום. גם אם אדם עוסק עכשיו בגבורה גופנית של עם ישראל, יש לזה מקום. לכל הדברים יש מקור של קודש, מקור עליון, פנימי, מדורות הראשונים. אנשים לא יודעים את זה, ואנחנו אנשי הקודש צריכים לדעת לקשר בין הדברים. אפשר לראות היום אנשים שעוסקים בחיזוק הגוף, בהתעמלות ובספורט כדי שעם ישראל יהיה חזק. השורש של הפעולה שלהם נמשכת משמשון, מהקודש, מהמקור העליון. הם לא יודעים את זה, אבל אנשי הקודש צריכים לחבר את זה. צריך לדעת שלדברים האלה יש שורש ומקור עליון, וכשאנו מחברים את זה, הם מתעלים.

היו הרבה ששאלו על הרב, למה הוא מתבטא שההתעמלות שצעירי ישראל עושים פועלת תיקונים גדולים רוחניים. אז מובא שהאדמו"ר מסוקולוב, האדמו"ר מגור וגיסו רבי חנוך צבי בנדין, ביקרו בארץ ישראל, והיה להם ויכוח

עם הרב בעניין ההתעמלות. אמר להם הרב שיש מקור לדבריו במורה נבוכים שצריך לעשות התעמלות כדבר לכתחילאי ולא רק בדיעבד. ענה על זה האדמו"ר מגור: 'גם מורה נבוכים אנחנו לא לומדים'. אבל הרב קוק למד.

מה כתוב במורה נבוכים:

יש שם דברים רבים הם הכרחיים ותועלתם גדולה אצל אחרים, ואצל אחרים אין להם צורך כלל, כהתעמלות הגוף לכל שינויי מיניהם שהם הכרחיים להתמדת הבריאות, וכפי שראוי אצל מי שיודע מלאכת הרפואה, כגון המשחק בכדור וההאבקות ועימול הידים ועצירת הנשימה, יהיו אצל אנשים סכלים מעשי שחוק, הם מזלזלים בזה ואצל החכמים אינם שחוק.

זה הציטוט מדברי הרמב"ם. זאת אומרת, זה לא שחוק, המשחק הזה שמשחקים בכדור זה לא שחוק. תלוי לשם מה אתה עושה את זה. אם עושים באופן מזלזל, או כמו שהיה אצל יואב שהם שיחקו והרגו אחד את השני, לא לזה הכוונה, תלוי איך אתה מתייחס לדברים.

הרחבתי בדברים, כדי שנבין את הדרך הגדולה של מרן הרב. אנשים שהקדושה אצלם קטנה, אם הם ישבחו את חיזוק הגוף, זה נראה להם על חשבון הקודש. זה נראה להם תרתי דסתרי. אדם שעוסק בגוף לא יכול לעסוק בנפש. אנשים מצומצמים לא יכולים לעסוק בשניהם, לא יכולים לחשוב שיש מקום לשניהם, כי אחד בא על חשבון השני, והקדושה תתמעט אם יתעסקו בדברים הללו. כמובן שאם יעשו מזה דבר מרכזי, דבר חשוב, אז זה יהיה על חשבון הקדושה. אבל הרב נמצא בקדושה, והוא נותן להתעמלות ולבריאות הגוף גם מקום, לא על חשבון הקדושה. הקדושה אצלו היא בכל עוצמתה של הנשמה הפנימית, בכל הגודל הרוחני הפנימי, ואדרבה דווקא מתוך הגודל הזה אומר שיש גם מקום לזה, גם בזה יש ניצוצות של קדושה. בשביל לראות ניצוצות של קדושה שנמצאים גם בחול, צריך להיות קדוש מאוד, מי שאינו גדול, לא יכול להבין את הדבר הזה.

מרן הרב – מבט של ראיית הקדושה גם בחול

פעם שמעתי מהרב ישראלי, שכשיש הופעה של תזמורת ושומעים מנגינה מאוד מיוחדת, אז אנשים שמבינים במוזיקה, אם מישוהו לא מדקדק כל כך בכלי וקצת מזייף, הם מרגישים טוב את הזיוף הזה, וזה מפריע להם מאוד. לעומתם אנשים אחרים לא מרגישים את הטעויות האלה. הייתי פעם בשבת חזנות ובתפילת במוסף של שבת אני רואה אנשים על ידי עושים תנועות כאלה שלא מצליח לחזן. אני לא מבין, הוא שר כל כך יפה, ממש מצוין, והם סימנו לו שלא כך היה צריך לזמר, כל ההופעה כאילו נפגמה. זה רגישויות של השלילה. נדבר עכשיו להיפך, על החיוב, מי שהוא מאוד מבין בקדושה, הוא רואה את הקדושה מתפשטת ומופיעה גם בתוך החול. מי שאין לו השגות כאלו של קדושה הוא רואה רק קדושות גדולות שרואים בגלוי, קדושות קטנות הוא לא רואה. הראייה שלו מעובה, היא לא ראייה חדה, הוא לא מספיק, מבין ומעמיק בקודש. ככל שאדם עולה במעלות הקודש אז הוא יודע ומכיר את הגוונים של הקודש. הוא יודע שהקודש מתפשט גם בתוך החול. ומי ששומע את מי שאומר שבחול יש קדושה, אז הוא חושב שהוא מזייף את הקודש, הרי חול זה חול, זה ההיפך מהקודש, והוא לא מבין את זה. כך אנשים הסתכלו על הרב. לא הבינו. כי כדי להבין את הרב צריך להיות במקום שלו, בגודל הזה של הקדושה, ולהבין את המבט השלם, במבט הגדול שעם ישראל חוזר לארץ ישראל. אומר הרב: עם ישראל חוזר עכשיו לכל השלמות שלו, לכל הגודל שלו, והוא צריך להופיע בכל השלמות. זה נפקא מינה גם להופעה הרוחנית.

תורה של גבורה

כתב הרב צבי קפלן:

יותר מדי נזדהו בתקופה האחרונה בתודעתם של בני אדם, דתיות עם חולשה בדרגה נמוכה, וקצת למעלה מזה עם חולשת הרוח, ועם אי העזה נפשית ומחשבתית, והדתיות מצטיירת בעיני רבים כעניינים של חלושי אופי שאינם יכולים לסמוך על עצמם, הם צריכים משענת.

ההסתכלות כאילו יש קשר בין דתיות לחולשה, זו הסתכלות מעוותת. זה ההפך הגמור. אבל מה לעשות, זו תופעה של הגלות, שעם ישראל היה בה במשך דורות, אז המציאות המעשית והגשמית והרוחנית שהם היו נמצאים בה, גרמה להם הסתכלות של חולשה, שב ואל תעשה עדיף, ופחדים מכל מיני התמודדויות. הרב אומר: אנחנו באים לארץ ישראל, לבנות את האומה בשלמותה. יוצאים מהגלות, מהקלקולים ומהעיוותים שהגלות גורמת לנו, וצריכים להיות אנשים חזקים ובריאים. אומה צריכה להיות חזקה בגופה, ברוחה, ובנשמתה, והכול צריך להיות בשלמות. לא לפחד מכל התרחבות שמא תפגע בנו. אנחנו צריכים להיות גיבורים.

כמובן צריך להבין שאנחנו לא במקום של הרב. אם אנחנו ניתן מקום לדברים אחרים, זה יהיה על חשבון המקום הרוחני, אבל אנחנו צריכים להסתכל במבט של הרב, לשאוף אל הגודל הזה של עניינה של הגאולה, גודל של התורה, של תורת ארץ ישראל. תורת ארץ ישראל היא תורה גדולה, תורה שלמה, תורה שמקיפה את כל החיים. בכל הכלים של ההופעות היא בעצם מופיעה את ריבוננו של עולם. אנחנו צריכים שהמציאות תהיה כמה שיותר רחבה, כמה שיותר מושלמת וכמה שיותר גדולה, ואז ההופעה האלוקית יותר מתרחבת ומתגדלת, כי יש לה יותר כלים. אפשר להשתמש בכל האמצעים שיש היום, בכל האופנים אל הקודש, הם כולם צריכים להיות משרתי הקודש. לא לפחד מכל תופעה חדשה ולחשוב איך אנחנו מתגוננים מפני ההשפעות הרעות שלה, אלא להבין שכל התופעות באות לשרת את הקודש. זו התפיסה הגדולה הבריאה החזקה של הרב. וכשאדם לומד כך תורה, התורה שלו גדולה. התורה שלו במדרגה אחרת.

השימוש ביצר הרע לעבודת ה'

אנחנו עכשיו באים ממתן תורה. דווקא בחג השבועות מקריבים חמץ. אף פעם בשנה לא מביאים חמץ, רק בחג השבועות. מסביר המהר"ל:

לכך ביום מתן תורה היו מביאים שתי הלחם שהיו חמץ, כי יצר הרע הוא שאור שבעיסה, ומצד התורה נמצא יצר הרע ואם לא כן לא היה נמצא,

מפני שאין יכול לעמוד כנגדו. עוד מורה זה כי אין צריך להרחיק אותו מן התורה.

לא צריך להרחיק את היצר הרע מן התורה, צריך להשתמש בו! אני מוסיף על דבריו, שכשאתה עם התורה, לא צריך להרחיק אותו, כי אתה משתמש בו לטובה, בכל האמצעים הטבעיים שהם לכאורה לא קדושים, ומוסיף המהר"ל: ועוד רמז בזה מה שאמרו: "כל הגדול מחברו יצרו גדול ממנו".

אפשר להסביר באופן פשוט, ש'כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו', שכשאדם גדול, הכול גדל, ובאמת זה נכון, כשאדם גדל ומתפתח כל הכוחות שלו מתפתחים וגם הכוחות השליליים, וצריך מאוד להיזהר מזה. אנחנו רואים שאנשים מקבלים תפקידים חשובים פתאום התאוות שלהם והיצרים שלהם גם מתפתחים, צריכים לדעת לזהר. אבל המהר"ל מצרף את דברי חז"ל אלו לעניין הזה של חג מתן תורה, יום גדול מאוד ואפשר להקריב חמץ, אפשר לשתף פה את היצר הרע, כי ביום גדול כזה, אז גם יצר הרע נהפך ליצר טוב.

אני רוצה לפרש את דברי המהר"ל, שכל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו כיוון שהוא גדול אז אפשר לתת לו יצר הרע גדול, כי הוא משתמש בו לטובה! לכן ראוי שיהיו שני לחמי תודה בעצרת של חמץ. המהר"ל מוסיף:

אבל צריך אל הבנתה חכמה ועומק מאוד בעניין הזה.

זה דבר עמוק להבין את הדברים הללו, שככל שהתורה מופיעה יותר בגדלות, היא מתרחבת אל כל התחומים.

אנחנו יוצאים מחג השבועות, עם המבט הגדול של התורה שלנו, של מרן הרב. לא רק של מרן הרב, ראינו עכשיו את המהר"ל, זו תורה גדולה של גדולי ישראל בכל הדורות. תורה בריאה ושלמה. אנחנו לא מפחדים מתופעות חדשות, לא מפחדים מיצר הרע, שהוא יפחד ממנו, אנחנו לא סמרטוטים, אנחנו לא חלשים. יש לנו את ריבוננו של עולם שכל הזמן מסייע לנו, הוא נתן לנו את התורה שנותנת לנו את הכוח להתמודד עם כל הכוחות, ולגשת אל כל עבודת ה' בביטחון. פחדים

והתגוננות שמא אנחנו ניפול, שמא לא נצליח, זו גישה לא טובה. זו גישה חלושה של פחדנות, לא של גדלות. אנחנו בטוחים שנצליח! אנחנו יודעים שהקב"ה יסייע לנו! יש לנו כל הכוחות כי אנחנו נשענים עליו, והוא נותן לנו כוחות בשפע. אין פחדים ואם חס וחלילה מישהו לא מצליח, הוא חוזר בתשובה והתשובה מתקבלת. צריכים לחיות בהשקפה כזאת שאנחנו כל הזמן מנצחים ואז הכוחות מתגדלים והתוצאות אחרות לחלוטין. הן גדולות. אנחנו צריכים לגדול להיות תלמידי חכמים כאלה עם בריאות, עם עוצמה, עם גבורה, עם מנהיגות, ואחר כך לרומם את כל אלה שתורתם מבחינה מסוימת פחדנית, חרדית, להיות חזקים להיות בטוחים. לדעת שיש לנו ריבוננו של עולם טוב והוא רוצה לעזור לנו, ולכן אנחנו ננצח ונצליח תמיד.

עם כוחות אלה אנחנו יוצאים עכשיו אל הדרך. ובע"ה שיהיו לנו השבועות והחודשים הבאים לקראתנו, שבועות של התעלות והתחזקות כל הזמן.

השיחה נמסרה בשנת התש"פ

לקבלת שיחה שבועית במייל או בווטסאפ,

שלחו הודעה לכתובת bogrim@yeshiva.org.il, או למספר 0547881227

ניתן לצפות בשיחה באתר ישיבה - www.yeshiva.org.il

השיחה השבועית משודרת בשידור חי במוצאי שבת, כשעה לאחר צאת השבת

ניתן להאזין בשידור חי גם דרך חיוג לטלפון 02-6643149 שלוחה 11

